

LUPTA ROMÂNILOR PENTRU DESĂVÂRȘIREA UNITĂȚII NAȚIONALE - 1918. ECOUL ÎN FRANȚA.

Andrei Căpușan

Evenimentele anului 1918 au provocat pe toate teatrele de război înfrângeri catastrofale armatelor Puterilor Centrale. În fața derutei generale a acestora, reprezentanții națiunilor oprimate aflați în străinătate, socotind momentul favorabil, au inițiat o serie de acțiuni care să aibă drept scop final realizarea dezideratelor seculare: unitatea și independența națională. Reprezentanții românilor, cehilor, slovacilor, sârbilor, croaților, slovenilor și italienilor s-au reunit într-o conferință, la Geneva, afirmând cu hotărâre voința comună a națiunilor aparținând fostei monarhii dualiste, austro-ungară, de a-și dobândi aceste două mari împliniri.

În Franța, intensa activitate a emigrației române a influențat în mod decisiv societatea franceză în favoarea cauzei tuturor românilor. În acest climat mai mult decât favorabil, în ziarul emigrației, "România", se sublinia faptul că "românii sunt o națiune și nu o naționalitate", iar "dreptul națiunilor nemaghiare de a se organiza și dezvolta, în mod liber era o chestiune de onoare internațională valabilă pentru întreaga omenire".

La rândul lor, cercurile oficiale franceze, membri ai guvernului și diplomați, au susținut justele revendicări ale românilor de a se uni într-un singur stat. În acest sens, vasta corespondență a unui diplomat francez în România, Graillet, cu ministrul francez al afacerilor externe, Stephane Pichon, este o incontestabilă pledoarie pentru cauza românilor. Astfel, la 31 octombrie 1918 acesta comunica Quai D'Orsay-ului că opinia publică românească este nemulțumită de tăcerea persistentă a Antantei față de angajamentele asumate vis-à-vis de România. Raportul diplomatic al lui Graillet consideră inoportună atitudinea Antantei deoarece "propaganda germană exploatează cu succes această tăcere acreditând ideea că aliații încearcă să trateze cu Ungaria în detrimentul României".

Diplomatul francez își exprima cu fermitate convingerea că "revendicările românilor din Transilvania sunt pe deplin justificate și combătând planurile guvernului austriac de federalizare a imperiului, afirma că "însăși atitudinea Ungariei justifică revendicările românilor din Transilvania".

În acest sens, Consiliul Național al Unității României din Paris a trecut la rândul lui la acțiune, prezentând la 4 noiembrie puterilor Antantei un "Memoriu" în care stipula că românii din vechiul imperiu austro-ungar cer unirea cu frații lor din regatul României și același tratament pentru ei ca și pentru celelalte națiuni eliberate de sub dominația monarhiei austro-ungare. Memoriul amintea faptul că Franța, Marea Britanie și Italia recunoscuseră în fapt, în tratatul de alianță încheiat cu România la 4/16 august 1916, legitimitatea revendicărilor națiunii române și fuseseră de acord ca românii din Transilvania și Bucovina să se separe de Austro-Ungaria pentru a constitui, împreună cu românii din regat, o Românie nouă,

democratică, în care toate naționalitățile și confesiunile să se bucure de aceleași drepturi. De altfel, țările Antantei - se arată în Memoriu - nu s-au înșelat o clipă asupra sentimentelor românilor transilvăneni, care, pe tot parcursul războiului "și-au manifestat în mod deschis voința de unire cu frații lor din regat". Mai bine de 50.000 români din Ardeal au luptat în rândurile armatei române. În Italia și Franța ei au format câte o legiune. În S.U.A., românii americani originari din Bucovina și Transilvania au întreprins acțiuni identice, în vederea realizării aceluiași țel.

În perioada tumultoaselor zile din prima jumătate a lunii noiembrie, Consiliul Național al Unității României a ridicat cu fermitate chestiunea dezmembrării Austro-Ungariei și creării de noi state naționale, independente, în conformitate cu principiul autodeterminării popoarelor. Aceste revendicări erau în sensul gândirii politice a președintelui Republicii Franceze, Raymond Poicaré, care a adresat și Consiliul propriile "urări în vederea realizării fără întârziere a unității naționale a României, prietena dintotdeauna a Franței".

În fața atitudinii rezervate a unor cercuri diplomatice din cadrul Antantei, care se îndoiau de legitimitatea revendicărilor naționale ale românilor, Legația Românie din Paris a alcătuit și difuzat la 8 decembrie, un Aide-Mémoire prin care reamintea aliaților occidentali situația critică a țării în timpul războiului, politica de constantă fidelitate și corectitudine a guvernului român față de Antanta, în ciuda dificultăților prin care a trecut, rațiunile care l-au determinat să încheie cu Puterile Centrale tratatul de pace de la Buftea - București și consecințele nefaste ale acestuia pentru țara și poporul român. Era subliniată datoria pe care o aveau statele membre ale Antantei de a-și respecta angajamentele asumate față de România cu privire la revendicările teritoriale, juste și perfect legitime ale acesteia.

"Țările componente ale Antantei - se stipula în aide-mémoire nu au nici un motiv de a contesta României calitatea de aliat, pe care nu a abandonat-o decât temporar și constrânsă de evenimente dar pe care a reluat-o cu entuziasm de îndată ce a avut posibilitatea.

În consecință, poporul român reclamă onoarea de a figura în rândul popoarelor care au suferit și care au plătit un greu tribut de sânge în efortul general al națiunilor în timpul războiului. În ceea ce privește România, o țară care a avut mult de suferit de pe urma Germaniei, este acum fericită de a-și fi reluat legăturile anterioare cu statele prietene și aliate pe care le-a ales de la bun început".

În mijlocul acestei stări de lucru echivocă a sosit vestea hotărârilor luate la Cernăuți și Alba Iulia de Adunările Naționale ale românilor din Bucovina și Transilvania, de unire cu frații lor din regat. Aceste evenimente au avut un larg ecou în rândul francezilor care și-au manifestat în mod spontan adevăratul entuziasm, Unul din aceștia a fost și scriitorul Anatole France. Presa franceză s-a implicat și ea. Astfel, ziarul "Le Matin" ("Dimineața"), a elogiat evenimentele care au avut loc la Alba Iulia manifestându-și bucuria că "steagul românesc flutură acum din nou pe toate edificiile".

Oamenii politici și de stat din Franța nu au ezitat să facă cunoscute, în mod oficial, sprijinul necondiționat și simpatia lor cu cauza românească. Astfel,

premierul Georges Clemenceau și ministrul de externe Stephane Pichon îi adresau la 21 noiembrie/ 3 decembrie 1918 premierului, general Constantin Coandă, o telegramă având următorul conținut:

"Guvernul francez, pe care o veche prietenie îl leagă de România și care a simpatizat cu ea în timpul încercărilor grele prin care a trecut, se bucură să o vadă astăzi reintrată în rândurile Aliaților și acționând pentru realizarea unității Țărilor Române."

Diplomații francezi acreditați la București, la rândul lor, nu au întârziat să transmită la Paris știrea despre actul istoric de la Alba-Iulia, desfășurat la 1 Decembrie 1918. Astfel, la 7 ianuarie 1919, ministrul plenipotențiar al Franței la București, contele de Saint-Aulaire, anunță Quai D'orsay-ul că "reunirea tuturor provinciilor românești, din Transilvania și din Ungaria, inclusiv Banatul, hotărâtă de adunarea populară de la Alba Iulia, a fost notificată aici (adică la București) drept un lucru împlinit." El mai informa de asemenea că, Consiliul Național al Românilor din Transilvania și Ungaria, îi transmisese deja instrucțiuni ministrului României la Paris, Victor Antonescu, împuternicindu-l să acționeze în numele său.

În consecință, diplomatul român și-a prezentat noile scrisori de acreditare, conform instrucțiunilor primite din partea Consiliului Național Român Central, în calitatea sa oficială de ambasador al României Mari, unificate.

Un alt diplomat francez, ministrul plenipotențiar al Franței la Stockholm, Louis-Charles-Marie de la Vaud arăta că "pregătirile pentru Adunarea Națională de la Alba-Iulia erau grandioase. În permanență trenuri speciale transportau populația românească estimată la 100.000 de oameni, care aclamau România Mare și pe regele Ferdinand."

Nu trebuie să trecem cu vederea figura unui mare prieten și apărător constant și sincer al drepturilor și intereselor românilor, contele de Saint-Aulaire, ambasador al Franței la București în timpul războiului, care a depus ulterior eforturi generoase pentru a determina Franța să susțină România la Conferința Păcii.

O telegramă a diplomatului francez din 10 ianuarie 1919 atrăgea atenția guvernului francez că România a intrat în război alături de Antanta în urma angajamentelor luate de aceasta, pe care acum avea obligația morală de a le respecta. Referindu-se la situația critică a acestei țări în timpul războiului, Saint Aulaire amintea faptul că "România, prinsă între doi inamici, s-a găsit într-o izolare totală precum și în imposibilitatea de a-și replea armata în Rusia". În ceea ce privește tratatul de pace de la Buftea - București, care arunca o lumină nefastă asupra României, născând unele reticențe în rândul diplomaților occidentali, Saint-Aulaire preciza din capul locului că acesta "nu a avut niciodată o valoare legală, că a fost votat de un parlament neconstituțional, că nu a fost nici ratificat, nici sancționat de rege, în ciuda tuturor mijloacelor de intimidare utilizate de inamic".

Această punere la punct a realităților politico-militare care au caracterizat situația României înainte, în timpul și după Primul Război Mondial a avut drept țel determinarea unei poziții ferme a diplomației franceze, chemată să apere interesele

României la Conferința Păcii și să facă să fie respectate angajamentele asumate de Antanta în conformitate cu tratatele și convențiile încheiate în perioada 1914-1916.

Toate aceste demersuri și memorii nu au rămas fără rezultat. Dovada cea mai elocventă în acest sens o reprezintă telegramă lui Stephane Pichon, ministrul francez al afacerilor externe, adresată miniștrilor plenipotențiarilor ai Franței la București, Londra, Washington și Bruxelles, care se referă la propunerea guvernului Republicii Franceze ca România să participe la Conferința Păcii în calitate de aliat, pe baza tratatului încheiat cu Antanta în 1916.

"Această decizie - se încheie telegrama - este considerată de guvernul francez justificată, dată, fiind atitudinea suveranilor și poporului român care, încercând în limita posibilităților să scape de opresiunea germană, s-au orientat ferm și clar către aliați, alături de care, după aceea, au acționat de comun acord pentru alungarea trupelor germane de pe teritoriul românesc."

Intenționând să scoatem în evidență sprijinul opiniei publice și al oamenilor politici și de stat din Franța cu lupta românilor pentru unitate și independență națională, luptă care a culminat cu împlinirea definitivă a acestor nobile idealuri în memorabila zi de 1 Decembrie 1918, se cuvine să subliniem faptul că acest rezultat a fost încununarea operei de milenii a unui unic și incontestabil autor: poporul român. Acesta și-a creat propriul stat, unitar și independent și propriul regim politic, realizări perene, bazate pe comunitatea de etnie, limbă și viață spirituală. Acest lucru a fost remarcat și de un membru al misiunii militare franceze care, vizitând Transilvania după Marea Unire, în compania eternului prieten al românilor, generalul Henri Mathias Berthelot, avea să constate că:

"Românii de la Sibiu, ca și cei din Timișoara, Arad și Bistrița sunt absolut identici cu cei de la București și Iași."

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. IZVOARE

1. Arhivele Naționale ale României, Fond Microfilme Franța
2. Arhiva Ministerului Afacerilor Externe al României, Fonduri Primul Război Mondial, Paris
3. Comte de Saint Aulaire, Confessions d'un Vieux Diplomate, Paris, f.a.
4. 1918 la români. Mărturii Vol. I-IV, București, 1987.

II. LUCRĂRI SPECIALE

1. Marinescu C., Gh., Epopeea Marii Uniri, Galați 1993.
2. Pascu, Ștefan, Făurirea statului național unitar român, vol. I-II, București, 1983.

-
3. Pascu, Ștefan, Marinescu, C. Gh., *L'opinion Publique Internationale et le Problème de L'unité Nationale et Politique des Roumains*, București, 1988.

LA LUTTE DES ROUMAINS POUR L'ACCOMPLISSEMENT DE L'UNITÉ NATIONALE - 1918. L'ÉCHO EN FRANCE.

-Résumé-

A la fin de l'année 1918, l'activité si intense de l'émigration roumaine en France-notamment celle du Conseil National de l'Unité Roumaine de Paris - avait fortement influencé la société française entière en faveur de la cause du pays et du peuple roumain et s'était assurée de son appui pour réaliser l'unité nationale. Et le résultat a répondu aux espoirs des roumains: les milieux officiels français - membres du Gouvernement et diplomates - ainsi que l'opinion publique et les personnalités de la vie culturelle française ont soutenu fermement les justes revendications des roumains de toutes les provinces historiques de s'unir en un seul état.

A leur tour, les diplomates français de Bucarest ont transmis avec fidélité les événements qui ont précédé l'acte historique passé à Alba Iulia le 1-er Décembre 1918, la grande manifestation populaire qui a eu lieu ce jour même, l'enthousiasme du peuple roumain qui a accompli son union. Les diplomates français ont continué pendant la Conférence de Paix à soutenir la cause roumaine, nourrissant-comme l'opinion publique française - des sentiments constants d'estime et d'amitié pour le peuple roumain.